

פרשת וארא – רביעי

(ח) ויאמר יהוה אל־משה ואל־אהרן לאמר:

(ט) כִּי יִדְבֹר אֲלֵכֶם פְּרַעַה לֵאמֹר תֵּנוּ לָכֶם מוֹפֶת וְאִמְרַת אֱלֹהֶיךָ קַח אֶת־מִטָּה וְהִשְׁלַךְ לִפְנֵי־פְרַעַה יְהִי לְתִנּוּן:

רש"י • מופת: אות להודיע שיש צורך (צריך) במי ששולח אתכם:

(י) ויבא משה ואהרן אל־פְּרַעַה וַיַּעֲשׂוּ כֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיִּשְׁלַךְ אֹהֶל־אֶת־מִטָּהוּ לִפְנֵי פְרַעַה וּלְפָנָיו עֲבָדָיו וַיְהִי לְתִנּוּן:

רש"י • לתנין: נחש: לתנין: נחש:

(יא) ויקרא גַם־פְּרַעַה לַחֲכָמִים וּלְמַכְשָׁפִים וַיַּעֲשׂוּ גִמְרֵהֶם חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלַהֲטֵיהֶם כֵּן:

רש"י • בלהטיהם: בלחשיהוין ואין לו דמיון במקרא ויש לדמות לו להט החרב המתהפכת דומה שהיא מתהפכת ע"י לחש:

(יב) וַיִּשְׁלִיכוּ אִישׁ מִטָּהוּ וַיְהִיו לְתִנּוּנִם וַיִּבְלַע מִטָּה־אֹהֶל־אֶת־מִטָּתָם:

רש"י • ויבלע משה אהרן: מאחר שחזר ונעשה מטה בלע את כלן:

(יג) ויחזק לב פְּרַעַה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה:

(יד) ויאמר יהוה אל־משה כְּבֹד לֵב פְּרַעַה מֵאֵן לִשְׁלַח הָעָם:

רש"י • כבד: תרגומו יקיר ולא אתיקר מפני שהוא שם דבר כמו פי כבד ממך הדבר:

(טו) לָךְ אֱלֹה־פְרַעַה בִּבְקָר הֵנָּה יֵצֵא הַמִּימָה וְנִצְבֹּת לִקְרֹאתוֹ עַל־שַׁפַּת הַיָּאֵר וְהַמַּטָּה אֲשֶׁר־נִהְפָךְ לְנַחֲשׁ תִּקַּח בִּידָךְ:

רש"י • הנה יצא המימה: לנגביו שהיה עושה עצמו אלוה ואמר שאינו צריך לנגביו ומשכים ויוצא לגילוס ועושה שם צרכיו:

(טז) ואמרת אליו יהוה אלהי העֲבָרִים שְׁלַחְנִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר שְׁלַח אֶת־עַמִּי וַעֲבָדָנִי בַמִּדְבָּר וְהֵנָּה לֹא־שָׁמַעַתְ עַד־כֹּה:

רש"י • עד כה: עד הנה ומדרשו עד שתשמע ממני מכת בכורות שאפתח בה בכה כה אמר ה' כחצות הלילה:

(יז) כֹּה אָמַר יְהוָה בּוֹאֵת תִּדְעַ כִּי אֲנִי יְהוָה הֵנָּה אֲנֹכִי מִבְּהַן בַּמַּטָּה אֲשֶׁר־בִּידִי עַל־הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיָּאֵר וְנִהְפְכוּ לָדָם:

רש"י • ונהפכו לדם: לפי שאין גשמים יורדים במצרים וגילוס עולה ומשקה את הארץ ומצרים עובדים לגילוס לפיכך הלקה את יראתם ואחר כך הלקה אותם:

(יח) וַהֲדַגָּה אֲשֶׁר־בַּיָּאֵר תִּמּוֹת וּבֶאֱשׁ הַיָּאֵר וְנִלְאוּ מִצְרַיִם לַשָּׁתוֹת מַיִם מִן־הַיָּאֵר:

רש"י • ונלאו מצרים: לבקש רפואה למי היאור שיהיו ראויין לשתות:

(יט) ויאמר יהוה אל־משה אִמֹר אֱלֹהֶיךָ קַח מִטָּה וְנִמְהֵדֶךָ עַל־מִימֵי מִצְרַיִם עַל־נְהֲרָתָם | עַל־יָאֲרֵיהֶם וְעַל־אֲנָמִיהֶם וְעַל כָּל־מְקוֹה מִימֵיהֶם וַיְהִי־דָם וַיְהִי דָם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיָּבַעְצִים וּבִאֲבָנִים:

רש"י • אמר אל אהרן: לפי שהגין היאור על משה כשנשלך לתוכו לפיכך לא לקה על ידו לא בדם ולא בצפרדעים ולקה על ידי אהרן: נהרָתם: הם נהרות המושכים כעין נהרות שלגנו: יאֲרֵיהֶם: הם בריכות נגרים העשויות בידי אדם משפת הנהר לשדות וגילוס מימיו מתברכים ועולה דרך היאורים ומשקה השדות: אגמיהם: קבוצת מים שאינן נובעין ואינן מושכין אלא עומדין במקום אחד וקורין לו אשטנ"ק: ככל ארץ מצרים: אף במקוצאות ובאמבטאות שבבתים: ובעצים ובאבנים: מים שבכלי עץ ובכלי אבן:

(כ) וַיַּעֲשׂוּ־בֶן מֹשֶׁה וְאֹהֶל־כַּאֲשֶׁר | צִוָּה יְהוָה וַיִּרָם בַּמַּטָּה וַיָּךְ אֶת־הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיָּאֵר לַעֲיִנִי פְרַעַה וּלַעֲיִנִי עֲבָדָיו וַיִּהְפְּכוּ כָל־הַמַּיִם אֲשֶׁר־בַּיָּאֵר לָדָם:

(כא) וַהֲדַגָּה אֲשֶׁר־בַּיָּאֵר מָתָה וּבֶאֱשׁ הַיָּאֵר וּלֹא־יָכֻלוּ מִצְרַיִם לַשָּׁתוֹת מַיִם מִן־הַיָּאֵר וַיְהִי הָדָם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם:

(כב) וַיַּעֲשׂוּ־בֶן חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלַטִּיהֶם וַיַּחֲזֹק לִב־פְּרַעַה וְלֹא־שָׁמַע אֲלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה:

רש"י • בלטיהם: לחש שאמרין אותו בלט ובחשאי ורבותינו אמרו בלטיהם מעשה שדים. בלהטיהם מעשה כשפים: ויחזק לב פְּרַעַה: לומר על ידי מכשפות אתם עושים כן תבן אתם מכניסים לעפריים עיר שכלה תבן. אף אתם מביאין מכשפות למצרים שכלה כשפים:

(כג) וַיִּפֹּן פְּרַעַה וַיָּבֹא אֶל־בִּיתוֹ וְלֹא־שָׁתָה לְבוֹ גַם־לְזֹאת:

רש"י • גם לזאת: למופת המטה שנהפך לתנין ולא לזה של דם:

(כד) וַיַּחֲפְרוּ כָל־מִצְרַיִם סְבִיבַת הַיָּאֵר מַיִם לַשָּׁתוֹת כִּי לֹא יָכֻלוּ לַשָּׁתֹת מִמִּימֵי הַיָּאֵר:

(כה) וַיִּמְלֹא שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרֵי הַכּוֹת־יְהוָה אֶת־הַיָּאֵר:

רש"י • וימלא: מגין שבעת ימים שלא שב היאור לקדמותו שהיתה המכה משמשת רביע חדש. ושלשה חלקים היה מעיד ומתרה בהם:

(כו) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֹא אֶל־פְּרַעַה וְאִמְרַת אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה שְׁלַח אֶת־עַמִּי וַיַּעֲבֹדָיו:

רש"י • ותעל הצפרדע: צפרדע אחת היתה והיו מכין אותה והיא מתה נחילים נחילים זהו מדרשו. ופשוטו יש לומר שרוץ הצפרדעים קורא לשון יחידות. וכן ומהי הפנס הרחשה פדוליר"א בלע"ז ואף ותעל הצפרדע גרינוליי"רא בלע"ז:

(כז) וַיַּעֲשׂוּ־בֶן חֲרָטְמִים בְּלַטִּיהֶם וַיַּעֲלוּ אֶת־הַצִּפְרָדַּיִם עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם:

(כח) ושרץ היאור צִפְרָדַיִם וַעֲלוּ וּבָאוּ בְּבִיתְךָ וּבַחֲדָר מִשְׁכְּבְּךָ וְעַל־מִטָּתְךָ וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ וּבַעֲמֻךְ וּבַתְּנוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאֲרוֹתֶיךָ:

רש"י • ועלו: מן היאור: בביתך: ואחר כך בבית עבדיך. הוא התחיל בעצה תחלה ויאמר הפורענות:

(כט) וּבִכְהָ וּבַעֲמֻךְ וּבְכָל־עֲבָדֶיךָ יַעֲלוּ הַצִּפְרָדַיִם:

רש"י • ובכה ובעמך: בתוך מעיהן נכנסים ומקרקרין:

(ל) ויאמר יהוה אל־משה וּלֹא־אֹהֶל־הָעֵתִירוּ אֶל־יְהוָה וַיִּסֹּר הַצִּפְרָדַיִם מִמֶּנִּי וַיַּעֲמִי וַאֲשַׁלַּח אֶת־הָעָם וַיִּזְבְּחוּ לַיהוָה:

רש"י • ויאמר למחר: התפלל היום שיכרתו למחר:

ח ואמר יי, למשה ולא־הרונ למימר.

ט ארי ומליל עמכון פְרַעַה למימר, הבו לכוֹן אֶתָּא; ותימר לא־הרון, סב ית חטָרֶךְ וימי קָדָם פְרַעַה יהי לַתְּנִינָא.

י ואל משה וא־הרון, לות פְרַעַה, ועבדו כִּין, כָּמָא דַּפְקִיד יי; ורָמָא א־הרון ית חטָרִיָה, קָדָם פְרַעַה וקָדָם עבדוֹהִי וְהָהּ לַתְּנִינָא.

יא וקרא, אף פְרַעַה, לַחֲכָמִיָא, ולחֲרָשִׁיא; ועבדו אָף אַנוּן חֲרָשִׁי מִצְרַיִם, בְּלַחֲשִׁיהוֹן כִּין.

יב ויחזק לב פְרַעַה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה:

יג ואתקף לבא דפְרַעַה, וְלֹא קָבִיל מִנְהוֹן; כָּמָא דְּמַלְלִיל יי.

יד ואמר יי, למשה, אֶתִּיקֵר לְבָא דַּפְרַעַה; סָרִיב, לַשְׁלָחָא עֲמָא.

טו איזיל לות פְרַעַה בַּצִּפְרָא, הָא נָפִיק לְמִיָּא, וַתַּתְּעִיד לְקַדְמוֹתֶיהָ, עַל כִּיָּה נִהְרָא; וְחַטָּרָא דַּאתְּחִפִּיד לַחֲוִיא, תַּסְבִּי בִידָךְ.

טז ותימר ליה, יי, אֱלֹהָא דִּיהוּדָאִי שְׁלַחְנִי לְוַתְךָ לְמִימֵר, שְׁלַח ית עַמִּי, וְיַפְלַחוּן קָדָמִי בַּמִּדְבָּרָא; וְהָא לֹא קָבִילַתָּא, עַד כַּעַן.

יז ותימר ליה, יי, אֱלֹהָא דִּיהוּדָאִי שְׁלַחְנִי לְוַתְךָ לְמִימֵר, שְׁלַח ית עַמִּי, וְיַפְלַחוּן קָדָמִי בַּמִּדְבָּרָא; וְהָא לֹא קָבִילַתָּא, עַד כַּעַן.

יח וננוי דבנה־רא ומותוֹן, וְיִסְרֵי נִהְרָא; וּלְאִלוּן מִצְרַאִי, לַמִּשְׁתִּי מֵיָא מִן נִהְרָא.

יט וננוי דבנה־רא מיתו, וְיִסְרֵי נִהְרָא, וְלֹא יָכִילוּ מִצְרַאִי, לַמִּשְׁתִּי מֵיָא מִן נִהְרָא; וְהָהּ דָּמָא, בְּכָל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם.

כ ועבדו כִּין חֲרָשִׁי מִצְרַיִם, בְּלַחֲשִׁיהוֹן; וַאֲתַקֵּף לְבָא דַּפְרַעַה וּלַעֲיִנִי עֲבָדוּהִי; וַאֲתַהֲפִיכוּ כָּל מִיָּא דְּבִנְהִרָא, לָדָמָא.

כא וננוי דבנה־רא מיתו, וְיִסְרֵי נִהְרָא, וְלֹא יָכִילוּ מִצְרַאִי, לַמִּשְׁתִּי מֵיָא מִן נִהְרָא; וְהָהּ דָּמָא, בְּכָל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם.

כב ועבדו כִּין חֲרָשִׁי מִצְרַיִם, בְּלַחֲשִׁיהוֹן; וַאֲתַקֵּף לְבָא דַּפְרַעַה וּלַעֲיִנִי עֲבָדוּהִי; וַאֲתַהֲפִיכוּ כָּל מִיָּא דְּבִנְהִרָא, לָדָמָא.

כג וננוי דבנה־רא מיתו, וְיִסְרֵי נִהְרָא, וְלֹא יָכִילוּ מִצְרַאִי, לַמִּשְׁתִּי מֵיָא מִן נִהְרָא; וְהָהּ דָּמָא, בְּכָל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם.

כד ועבדו כִּין חֲרָשִׁי מִצְרַיִם, בְּלַחֲשִׁיהוֹן; וַאֲתַקֵּף לְבָא דַּפְרַעַה וּלַעֲיִנִי עֲבָדוּהִי; וַאֲתַהֲפִיכוּ כָּל מִיָּא דְּבִנְהִרָא, לָדָמָא.

כה וננוי דבנה־רא מיתו, וְיִסְרֵי נִהְרָא, וְלֹא יָכִילוּ מִצְרַאִי, לַמִּשְׁתִּי מֵיָא מִן נִהְרָא; וְהָהּ דָּמָא, בְּכָל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם.

כז ועבדו כִּין חֲרָשִׁי מִצְרַיִם, בְּלַחֲשִׁיהוֹן; וַאֲתַקֵּף לְבָא דַּפְרַעַה וּלַעֲיִנִי עֲבָדוּהִי; וַאֲתַהֲפִיכוּ כָּל מִיָּא דְּבִנְהִרָא, לָדָמָא.

כח וירבי נה־רא, צַרְדְּעִנִיָּא, וַיִּסְקוּן וַיַּעֲלוּן בְּבִיתְךָ, וּבִאֲדָרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבְּךָ וְעַל עַרְסָתְךָ; וּבְבֵית עֲבָדְךָ וּבַעֲמֻךְ, וּבַתְּנוּרֶךָ וּבְמִשְׁאֲרוֹתְךָ.

כט וירבי נה־רא, צַרְדְּעִנִיָּא, וַיִּסְקוּן וַיַּעֲלוּן בְּבִיתְךָ, וּבִאֲדָרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבְּךָ וְעַל עַרְסָתְךָ; וּבְבֵית עֲבָדְךָ וּבַעֲמֻךְ, וּבַתְּנוּרֶךָ וּבְמִשְׁאֲרוֹתְךָ.

ל וקרא פְרַעַה לַמִּשְׁה וּלֹא־הָרֹן, וַאֲמַר צִלוֹ קָדָם יי, וַיַּעֲדִי צַרְדְּעִנִיָּא, מְנִי וּמַעֲמִי; וַאֲשַׁלַּח, ית עֲמָא, וַיִּדְבְּחוּן קָדָם יי.

ה ואמר משה לַפְרַעַה, שָׁאֵל לָךְ גְּבוּרָא חֵב לָךְ זְמוֹן, לֹא־מִתִּי אֲצִלִּי עֲלֹךְ וְעַל עֲבָדְךָ וְעַל עַמְךָ, לַשִּׁיעָאָה צַרְדְּעִנִיָּא מִנְךָ וּמִבֵּיתְךָ; לַחֲדוּ דְּבִנְהִרָא, וַשִּׁתְּאֲרוּן.

ו ואמר משה לַפְרַעַה וּלֹא־הָרֹן, וַאֲמַר צִלוֹ קָדָם יי, וַיַּעֲדִי צַרְדְּעִנִיָּא, מְנִי וּמַעֲמִי; וַאֲשַׁלַּח, ית עֲמָא, וַיִּדְבְּחוּן קָדָם יי.

ז וקרא פְרַעַה לַמִּשְׁה וּלֹא־הָרֹן, וַאֲמַר צִלוֹ קָדָם יי, וַיַּעֲדִי צַרְדְּעִנִיָּא, מְנִי וּמַעֲמִי; וַאֲשַׁלַּח, ית עֲמָא, וַיִּדְבְּחוּן קָדָם יי.

ח ואמר משה לַפְרַעַה וּלֹא־הָרֹן, וַאֲמַר צִלוֹ קָדָם יי, וַיַּעֲדִי צַרְדְּעִנִיָּא, מְנִי וּמַעֲמִי; וַאֲשַׁלַּח, ית עֲמָא, וַיִּדְבְּחוּן קָדָם יי.

ט וקרא פְרַעַה לַמִּשְׁה וּלֹא־הָרֹן, וַאֲמַר צִלוֹ קָדָם יי, וַיַּעֲדִי צַרְדְּעִנִיָּא, מְנִי וּמַעֲמִי; וַאֲשַׁלַּח, ית עֲמָא, וַיִּדְבְּחוּן קָדָם יי.

י וקרא פְרַעַה לַמִּשְׁה וּלֹא־הָרֹן, וַאֲמַר צִלוֹ קָדָם יי, וַיַּעֲדִי צַרְדְּעִנִיָּא, מְנִי וּמַעֲמִי; וַאֲשַׁלַּח, ית עֲמָא, וַיִּדְבְּחוּן קָדָם יי.

יא וקרא פְרַעַה לַמִּשְׁה וּלֹא־הָרֹן, וַאֲמַר צִלוֹ קָדָם יי, וַיַּעֲדִי צַרְדְּעִנִיָּא, מְנִי וּמַעֲמִי; וַאֲשַׁלַּח, ית עֲמָא, וַיִּדְבְּחוּן קָדָם יי.

יב וקרא פְרַעַה לַמִּשְׁה וּלֹא־הָרֹן, וַאֲמַר צִלוֹ קָדָם יי, וַיַּעֲדִי צַרְדְּעִנִיָּא, מְנִי וּמַעֲמִי; וַאֲשַׁלַּח, ית עֲמָא, וַיִּדְבְּחוּן קָדָם יי.

יג וקרא פְרַעַה לַמִּשְׁה וּלֹא־הָרֹן, וַאֲמַר צִלוֹ קָדָם יי, וַיַּעֲדִי צַרְדְּעִנִיָּא, מְנִי וּמַעֲמִי; וַאֲשַׁלַּח, ית עֲמָא, וַיִּדְבְּחוּן קָדָם יי.

יד וקרא פְרַעַה לַמִּשְׁה וּלֹא־הָרֹן, וַאֲמַר צִלוֹ קָדָם יי, וַיַּעֲדִי צַרְדְּעִנִיָּא, מְנִי וּמַעֲמִי; וַאֲשַׁלַּח, ית עֲמָא, וַיִּדְבְּחוּן קָדָם יי.

טו וקרא פְרַעַה לַמִּשְׁה וּלֹא־הָרֹן, וַאֲמַר צִלוֹ קָדָם יי, וַיַּעֲדִי צַרְדְּעִנִיָּא, מְנִי וּמַעֲמִי; וַאֲשַׁלַּח, ית עֲמָא, וַיִּדְבְּחוּן קָדָם יי.

טז וקרא פְרַעַה לַמִּשְׁה וּלֹא־הָרֹן, וַאֲמַר צִלוֹ קָדָם יי, וַיַּעֲדִי צַרְדְּעִנִיָּא, מְנִי וּמַעֲמִי; וַאֲשַׁלַּח, ית עֲמָא, וַיִּדְבְּחוּן קָדָם יי.